

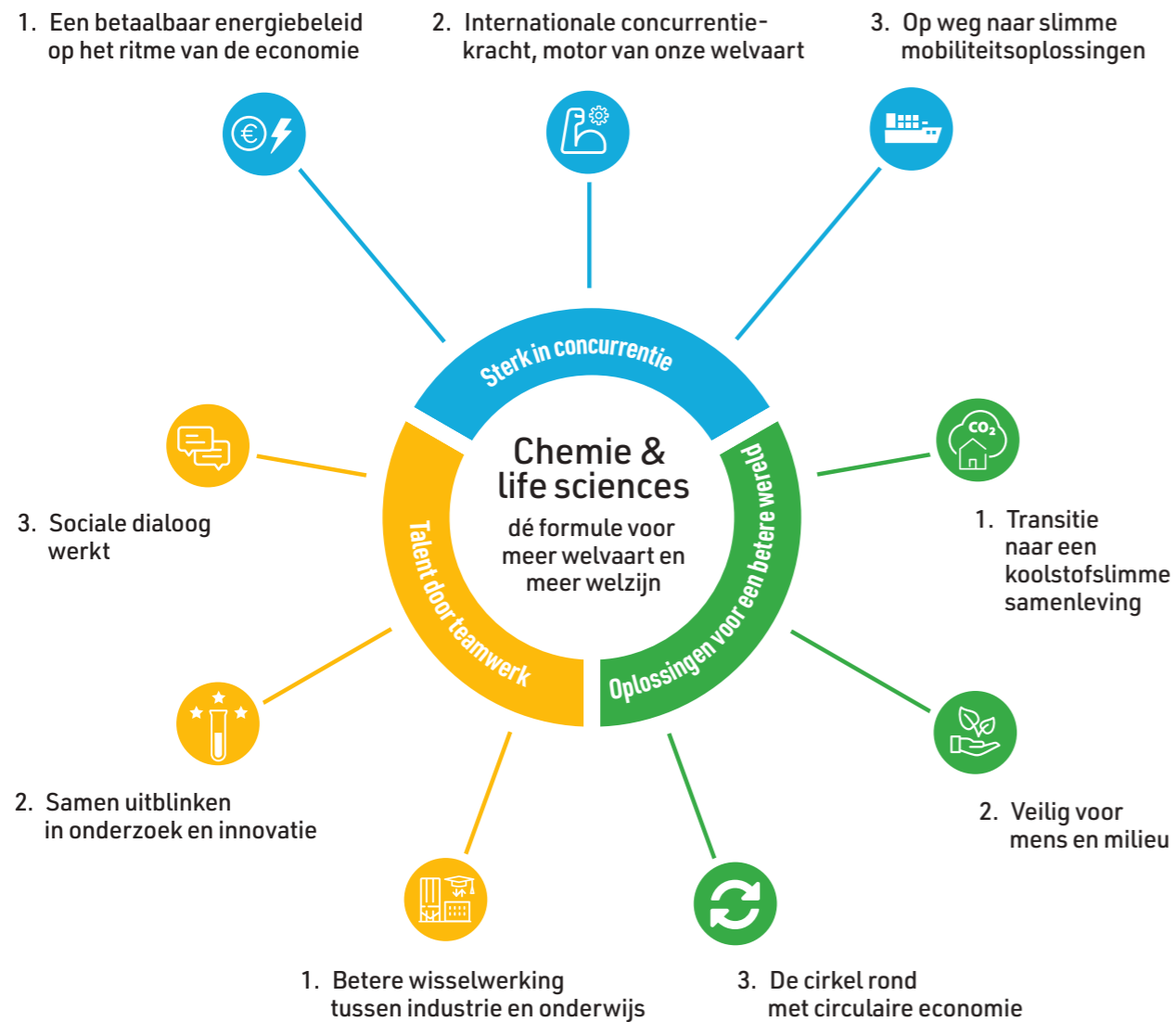

essencia

where chemistry meets life sciences

Inhoud

De verbindende factor

Het economisch belang van de chemie en life sciences kan niemand in twijfel trekken. Met een derde van de export, een derde van alle industriële investeringen en meer dan de helft van de private uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling is de sector een fundamentele pijler van de welvaart en het welzijn in België en Vlaanderen.

Ook de maatschappelijke meerwaarde van de chemie en life sciences is glashelder. Met meer dan een innovatie per dag reikt deze industrie baanbrekende oplossingen aan voor een betere toekomst. Oplossingen waar andere sectoren op rekenen om hun producten duurzamer te maken.

Ons land is uniek doordat we sterk staan in zowel chemie, kunststoffen, farma als biotech. Een innovatiegedreven industrie met wereldwijde uitstraling en impact. Maar ook een exportgerichte sector die moet concurreren op mondiaal niveau.

Een vlotte mobiliteit, een ondernemersvriendelijke overheid en concurrentiële loonkosten zijn evident ook voor onze bedrijven van doorslaggevend belang. Dit memorandum legt de klemtoon evenwel op meer sectorspecifieke beleidsvoorstellen. Altijd constructief en oplossingsgericht. Met een duidelijk doel voor ogen: een ijzersterke formule voor meer welvaart en meer welzijn.

Voor zo'n succesformule zijn drie ingrediënten essentieel:

1. Competitiviteit. Een sector die actief is op wereldschaal heeft nood aan een gelijk speelveld en rechtszekerheid. Dat zijn de basisvoorwaarden

voor een aantrekkelijk investeringsklimaat dat jobs creëert. Extra regelgeving en hogere kosten verzwakken het concurrentievermogen. Urgente keuzes in het energie- en klimaatbeleid, logistiek en internationale handel dringen zich op.

2. Duurzaamheid. Een koolstofslimme samenleving, een circulaire economie, energiezuinige woningen en voertuigen. De innovaties uit de chemie en life sciences zijn hiervoor cruciaal. Om die sleutelrol voluit te kunnen spelen, moeten we wettelijke drempels wegwerken, een doordacht milieubeleid voeren en beleidsbeslissingen baseren op wetenschap in plaats van op emotie.

3. Talent. Kennis en expertise zijn onze voornaamste grondstoffen. Met strategische partnerschappen kunnen we nog meer talent ontginnen, meer innovaties laten opborrelen, meer zuurstof geven aan een sereen sociaal klimaat. Zo kunnen we samen uitblinken als innovatieleider en topregio voor chemie en life sciences.

Dit memorandum is een uitgestoken hand naar beleidsmakers en maatschappelijke actoren. Het is een oproep tot samenwerking om deze sector, de verbindende factor in ons economisch weefsel, hier langdurig te verankeren. Want hoe sterker onze internationale concurrentiepositie, hoe meer innovaties voor een betere wereld, hoe meer jobs voor jong talent.

Elementen verbinden is de essentie van chemie. Dat is de inzet van de verkiezingen van 2019. Een bondgenootschap voor meer welvaart en meer welzijn.

Y. Verschueren

Yves Verschueren

Gedelegeerd bestuurder
essenscia

F. Beckx

Frank Beckx

Gedelegeerd bestuurder
essenscia vlaanderen

Competitiviteit

Ons land is wereldkampioen in chemie en kunststoffen naar omzet per inwoner en we zijn een Europese leider in de ontwikkeling van nieuwe geneesmiddelen en vaccins. De chemie en life sciences in België en Vlaanderen behoort dus tot de wereldtop, maar dat betekent ook dat de lat bijzonder hoog ligt. Wie exporteert naar alle werlddelen, moet sterk staan in de toenemende globale concurrentiestrijd.

Als we willen blijven uitblinken in die internationale competitie zijn gelijke spelregels en rechtszekerheid cruciaal. Een ambitieus industrieel beleid vraagt om duidelijke keuzes. Om de loon- en energiekosten in lijn te brengen met de buurlanden. Om de klimaatuitdaging globaal aan te pakken. Om vrijhandel te verkiezen boven protectionisme. Om te investeren in mobiliteit en onze positie als logistieke draaischijf te versterken.

Dat is dé formule voor meer investeringen en extra jobs.

Sterk in concurrentie

UITDAGING

In een duurzaam energiebeleid is bevoorradingszekerheid cruciaal: bedrijven hebben nood aan betaalbare energie waarbij het aanbod moet stroken met de vraag. Want zonder energie is er geen economie. Het huidige subsidiebeleid stuurt de elektriciteitsvoorziening in de richting van een meer gedecentraliseerde, weersafhankelijke productie. Dit zet de leveringszekerheid en betaalbaarheid onder druk: kunnen energieleveranciers hun contracten wel waarmaken? Wordt er alweer een nieuwe subsidiestroom

opgestart, deze keer om back-upcentrales voor zon- en windcapaciteit te bouwen? In deze onzekere context wordt de Belgische industrie bovendien geconfronteerd met een energiekost die 10,5 tot 34% hoger ligt in vergelijking met de buurlanden, zoals blijkt uit een studie van Deloitte. Wat we nodig hebben, is een vrije elektriciteitsmarkt binnen een duidelijk en stabiel rechtskader waar de marktverstoringen van de ene subsidie niet bestreden worden met een nieuwe subsidie.

OPLOSSINGEN

.be

.be

Werk aan een toekomstbestendige financiering van het klimaatbeleid.

De klimaatdoelstellingen reiken veel verder dan het elektriciteitssysteem. Een eenzijdige financiering van het klimaatbeleid louter via taksen en heffingen in de energiefactuur is dan ook niet meer van deze tijd. Ook binnen de energiefactuur dringt een modernisering van de financiering zich op. Door het toenemende decentrale karakter van elektriciteitsopwekking zullen de investeringen in de netinfrastructuur stijgen, terwijl er anderzijds minder energie van het net zal worden afgenomen door allerlei energiebesparende maatregelen en een meer lokale stroomproductie. We moeten dus evolueren naar een soort 'abonnementsformule' waar iedereen bijdraagt aan een performante netinfrastructuur die op elk moment beschikbaar is, en dit afgestemd op ieders individuele capaciteitsbehoefte.

.be

Streef naar een optimaal competitief kader in ons land, waarbij de elektriciteits- en gaskosten – die vandaag bestaan uit een opeenstapeling van commodity-prijzen, netkosten en allerhande heffingen en taksen – voor de industrie ten minste in lijn worden gebracht met de kosten in landen waarmee onze bedrijven moeten concurreren. De uitvoering van de energienorm met correctiemechanismen om deze kostenhandicap bij te sturen, is hierbij cruciaal.

1.2. Streef naar een globale klimaataanpak

UITDAGING

Globale uitdagingen – zoals de klimaataanpak, de energietransitie en de overgang naar een koolstofslimme economie – vragen om een globale aanpak. De Belgische chemie en life sciences is al jaren een voortrekker in CO₂-efficiëntie. Sinds 1990 is de totale productie van de sector verdrievoudigd, terwijl de uitstoot van broeikasgassen per productvolume in diezelfde periode met liefst 82% is verminderd. Bovendien zorgt de innovatiekracht van de sector voor concrete oplossingen voor de wereldwijde klimaatuitdaging. Om echt stappen vooruit te zetten, volstaat het niet om louter doelstellingen vast te leggen.

We kunnen enkel evolueren naar een koolstof-neutrale samenleving als we allen samen de kloof overbruggen die er nog altijd is op technologisch, sociologisch en economisch vlak. Daarvoor is een evenwichtig, innovatiegedreven en globaal klimaatbeleid nodig dat de chemie en life sciences voldoende slagkracht biedt om te kunnen concurreren op internationale schaal. Alleen met zo'n doordacht beleid bieden we de chemische industrie in België en Europa voldoende kansen om duurzame innovaties te blijven ontwikkelen die noodzakelijk zijn om het wereldwijde klimaatprobleem te helpen oplossen.

OPLOSSINGEN

 Erken de chemie en life sciences als een bondgenoot bij de aanpak van de klimaatuitdaging. Dit kan door een coherent beleid te voeren dat maximaal gebruik maakt van het innovatiepotentieel van de industrie en dat economische groei verzoent met klimaatdoelstellingen.

 Stem het Europese ambitieniveau af op de geglobaliseerde economie. De voortrekkersrol van Europa moet zich richten op innovatie en het ontwikkelen van technologieën die wereldwijd kunnen bijdragen aan een succesvolle aanpak van de klimaatuitdaging.

 Geef vanuit Europa de mogelijkheid aan de lidstaten om de internationale concurrentiepositie van de energie-intensieve industrie te ondersteunen. Dit kan door deze industrie gedeeltelijk te ontlasten van bepaalde kosten die gelinkt zijn aan het klimaatbeleid in de lidstaten. Het is essentieel dat bij de herziening van de staatssteunrichtsnoeren inzake energie en klimaat (EEAG, Environmental and Energy State Aid Guidelines) een industrieel beleid ook effectief wordt toegelaten. Als investeringen naar het buitenland verhuizen, zal de uitstoot niet verdwijnen maar verplaatst worden naar regio's met minder milieuvriendelijke productiemethodes.

 Grijp als lidstaat de opportuniteit om binnen het Europese staatssteunkader een ambitieus industrieel beleid te voeren. Houd bij het nemen van maatregelen en het doorrekenen van klimaatkosten maximaal rekening met de competitiviteit van de chemie- en farma-industrie zodat die extra investeringen met bijhorende kwaliteitsvolle jobs kan blijven aantrekken. Daarom is het essentieel dat Vlaanderen onder meer de compensatiemaatregel voor indirecte emissies maximaal verderzet.

2. Internationale concurrentiekracht, motor van onze welvaart

2.1. Garandeer een level playing field over alle beleidsdomeinen heen

UITDAGING

De chemie en life sciences is bij uitstek een sector die moet concurreren op mondiaal niveau. De Europese regels, bijvoorbeeld op het vlak van milieu, energie, klimaat of veiligheid, zijn al vaak strenger dan die in andere werelddelen. Daarom zijn gelijke spelregels binnen de Europese Unie essentieel om de concurrentiekracht van onze bedrijven op peil te houden. Toch gebeurt het regelmatig dat Vlaanderen en België dit principe van een level playing field niet hanteren,

maar integendeel aan zogeheten gold plating doen. Dit betekent dat bij de omzetting van Europese wetgeving bijkomende eisen, normen of verplichtingen worden opgelegd die verdergaan dan wat Europa voorschrijft. Dit zadelt de Belgische industrie met een fors concurrentienadeel op ten opzichte van de buurlanden en kan een negatief effect hebben op het aantrekken van buitenlandse investeringen.

OPLOSSINGEN

 Pas het principe van een level playing field consequent toe en leg dit expliciet vast in de regeerakkoorden. Doe dit niet enkel voor milieu- of energiezaken, maar voor alle beleidsdomeinen waarop Europese wetgeving moet worden geïmplementeerd. Anders gezegd: volg de Europese richtlijnen tijdig en correct op. Niet meer, maar ook niet minder.

 Zorg voor een stabiel en rechtszeker beleidskader. Het permanent in vraag stellen van regelgeving, onder andere op het vlak van fiscaliteit, energie, milieu of productbeleid, ondermijnt het vertrouwen van ondernemers en is nefast voor de attractiviteit van ons land als investeringslocatie. Dit geldt vooral in een kapitaalintensieve sector als de chemie en life sciences waar investeringsbeslissingen steeds op lange termijn worden genomen.

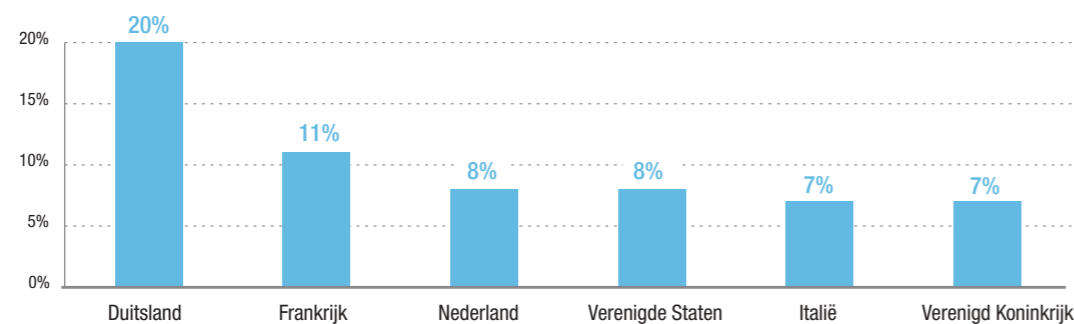
2.2. Onderhandel ambitieuze handelsakkoorden

UITDAGING

De Belgische chemie en life sciences is zeer exportgericht. Meer dan drie kwart van de productie wordt uitgevoerd. Zo exporteerde de sector in 2017 voor liefst 120 miljard euro aan goederen. Daarmee is de chemie en life sciences de exportkampioen van België, goed voor bijna een derde van de totale export van het land. Bovendien zorgt de buitenlandse handel in producten uit de chemie, kunststoffen en life

sciences voor een positief handelsoverschot van 23,7 miljard euro. De sector draagt op die manier fors bij tot de groei van de Belgische economie en welvaart. Door een toenemend protectionisme staat het principe van vrijhandel echter wereldwijd onder druk. Voor een open economie als de onze is daarom meer dan ooit nood aan ambitieuze handelsakkoorden en constructieve handelsrelaties.

Belangrijkste handelspartners van de chemie en life sciences in 2017

OPLOSSINGEN

Sluit evenwichtige handels- en investeringsakkoorden die het principe van vrijhandel hanteren en die rekening houden met de competitiviteit van de chemie en life sciences. Daarom is het belangrijk om hangende akkoorden zo snel mogelijk goed te keuren of te ratificeren. Blijf on speaking terms met een belangrijke handelspartner als de Verenigde Staten en neem hiervoor met België een diplomatieke voortrekkersrol op binnen de EU.

Onderhandel constructieve handelsrelaties met het Verenigd Koninkrijk, ook na de Brexit. Zorg voor regulatorie convergentie op het vlak van de Europese REACH-wetgeving (Registration, Evaluation, Authorization and restriction of CHemicals) door bestaande registraties, autorisaties en goedkeuringen wederzijds te erkennen. Behoud het Verenigd Koninkrijk met raadgevende stem in het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) en het Europees Geneesmiddelenbureau (EMA) voor een gelijkvormige productwetgeving. Vermijd bijkomende administratieve lasten of kosten omwille van de Brexit en streef naar het behoud van het vrij verkeer van competente arbeidskrachten.

Versterk de rol van Flanders Investment & Trade (FIT) als strategische partner om nog proactiever buitenlandse investeringen aan te trekken en bedrijven te ondersteunen bij hun exportambities in opkomende landen en regio's. De 'Welcome Teams' voor de chemie en life sciences bundelen de juiste expertise en zijn een slagkrachtig instrument voor een verdere internationalisering van de Vlaamse economie.

2.3. Stimuleer export met een efficiënt en klantgericht douanebeleid

UITDAGING

Efficiënte en klantvriendelijke douaneprocessen bepalen mee het succes van de Belgische internationale handel. Zeker in de chemie en life sciences, waar exportgerichte bedrijven hun producten uitvoeren naar alle werelddelen. Digitalisering en administratieve vereenvoudiging zijn cruciaal om douaneprocedures verder te optimaliseren. Dit zorgt voor tijdswinst

en vermijdt overbodige fysieke controles. De complexiteit van specifieke productwetgevingen zoals REACH (Registration, Evaluation, Authorization and restriction of CHemicals) en de regels rond dual use goederen nopen ook tot meer kennisdeling over chemische stoffen tussen douane en industrie.

OPLOSSINGEN

Focus op de digitalisering van douaneprocessen. Cloudoplossingen en een nauwere samenwerking tussen overheid en privé zorgen voor tijdswinst en minder administratieve rompslomp.

Vereenvoudig de controleprocedures op basis van wederzijds vertrouwen. Laat de industrie via een erkenning als 'Authorised Economic Operator' (AEO) bewijzen dat ze aan de nodige douane- en veiligheidsprocedures voldoet. Evolveer via een 'System Based Approach' (SBA) naar een controlemethodologie van zelfbeoordeling door ondernemingen.

Zorg voor een correcte handhaving van de REACH-wetgeving op goederen die worden ingevoerd van buiten Europa. REACH legt Belgische en Europese bedrijven restricties op in het gebruik van bepaalde stoffen. Met het oog op een level playing field is het belangrijk om na te gaan dat geïmporteerde goederen aan dezelfde strenge regels voldoen. Zo bieden we mens en milieu in ons land een optimale bescherming.

Streef naar een betere kennisdeling over chemische stoffen tussen douane en industrie. Zo kan informatie over zogenaamde dual use goederen sneller en accurater uitgewisseld worden. Dit laat de douane toe om gericht te controleren en het risico op de uitvoer van dual use goederen naar conflictgebieden te minimaliseren.

Neem met de Belgische douaneautoriteiten het voortouw in het 'EU Centralised Clearance Mechanism'. Met dit systeem kan een bedrijf vanuit België aangifte van goederen bij de douane doen, ongeacht de locatie van de vracht in de Europese Unie. Een Belgische voortrekkersrol in dit systeem verhoogt de uitstraling van ons land als toonaangevende logistieke speler.

3. Op weg naar slimme mobiliteitsoplossingen

3.1. Investeer in infrastructuur als basisvoorwaarde voor multimodaliteit

UITDAGING

Investeren in mobiliteit stuwt onze economie vooruit. Een optimale infrastructuur die efficiënt wordt beheerd, is een basisvoorwaarde voor een veilig, milieuvriendelijk en doeltreffend goederentransport. Sectorbedrijven leveren al jaren inspanningen om een modal shift waar te maken. Zo wordt minder dan 30% van de

transportvolumes in de sector via de weg vervoerd. De chemie en life sciences is daarom een bondgenoot voor minder wegverkeer en meer transport via pijpleiding, binnenvaart en spoor. Helaas ontbreekt het nog aan belangrijke infrastructuur en een klantgericht beheer om deze ambitie mogelijk te maken.

OPLOSSINGEN

Erken pijpleidingen als een volwaardige, veilige en milieuvriendelijke transportmodus. Ontwikkel een langetermijnvisie om de strategische positie van ons land binnen het West-Europese pijpleidingennetwerk te versterken, met een vereenvoudiging van de vergunningsprocedures en een verdere herziening van de gaswet, waaronder een billijke verdeling van de verleggingskosten van pijpleidingen tussen bedrijven en overheden. Reserveer ruimte voor de aanleg van bijkomende pijpleidingen, zoals in de Gentse Kanaalzone of op het traject Antwerpen-Geleen-Ruhrgebied.

Werk mee aan de ambitie van de chemiesector om het vervoer van chemieproducten per spoor te verdubbelen. Bouw daarvoor rondom de chemieclusters logistieke zones uit om het spoortransport van chemieproducten te ondersteunen met specifieke diensten zoals parking, bewaking, cleaning en herstelling van tankwagens en spoorwagens. Maak in samenwerking met Infrabel en de Belgische havens werk van een proactief en oplossingsgericht infrastructuurbeheer voor een meer flexibel goederentransport. Dit betekent ook extra investeringen in infrastructuur. Geef voorrang aan de verdere ontwikkeling van internationale corridors voor spoorvervoer, zoals de IJzeren Rijn.

Bevorder binnenvaart door een klantgericht infrastructuurbeheer. Stel het Albertkanaal ook in het weekend open voor goederenvervoer.

Ga voor een efficiënt en veilig vrachtverkeer op de weg. Richt truck hubs in, geschikt voor ADR-transport van potentieel gevaarlijke stoffen, om zo de transportveiligheid te verhogen. Maak tunnels ook geschikt voor ADR-transport en zorg voor een gelijkschakeling van de toegelaten tonnages in vrachtverkeer tussen de regio's en de buurlanden.

Verbeter de toegankelijkheid van industriezones met het openbaar vervoer of via gereserveerde rijstroken voor collectief busvervoer.

3.2. Omarm digitalisering voor een veilig, duurzaam en efficiënt transport

UITDAGING

De toenemende digitalisering biedt heel wat kansen voor een vlottere én veilige mobiliteit. Dankzij digitale technologie wordt logistieke informatie overal in real time beschikbaar en uitwisselbaar. Het komt er op aan die data intelligent te linken om een geïntegreerd verkeersmanagement mogelijk te maken. Dat is de sleutel tot een duurzaam en betrouwbaar goederentransport. De impact van deze

logistics 4.0 is zo alomvattend dat industrie en overheid deze uitdaging samen moeten aanpakken. De chemie en life sciences speelt met de ontwikkeling van het elektronisch EFTCO Cleaning Document (e-ECD) een voortrekkersrol in Europa en is vragende partij om nog meer logistieke informatie te delen en uit te wisselen. Hoe meer gestructureerde data, hoe meer transportveiligheid.

OPLOSSINGEN

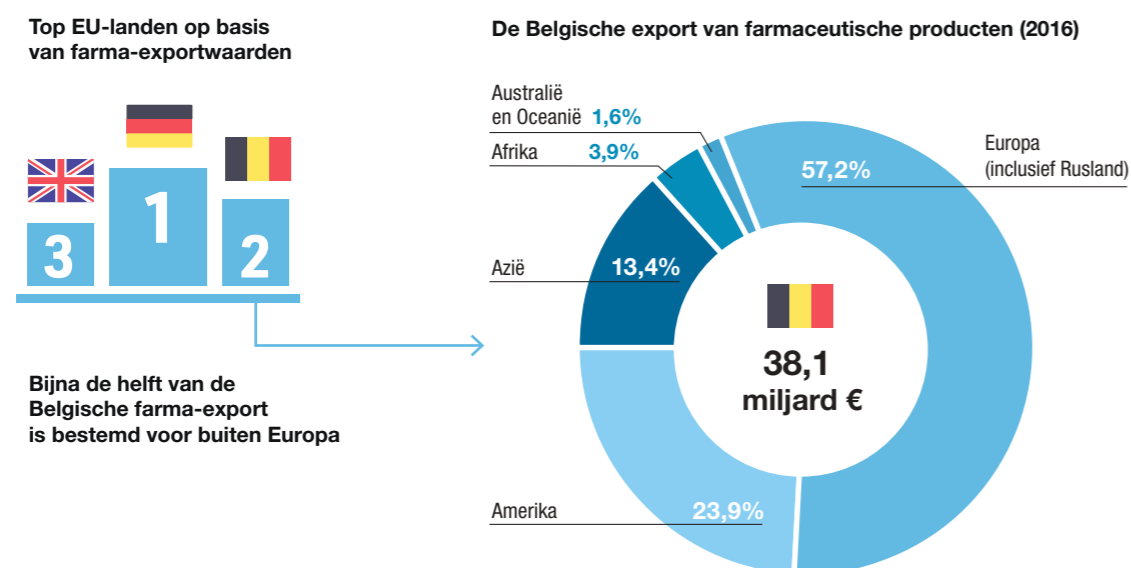
3.3. Versterk Vlaanderen en België als logistieke hub voor de chemische en farmaceutische industrie

UITDAGING

Ons land is een aantrekkelijke locatie voor de chemische en farmaceutische industrie. Onder meer dankzij de unieke ligging in het hart van Europa met uitgebreide logistieke mogelijkheden via weg, spoor, pijpleidingen, waterwegen en luchtvaart. De betrouwbaarheid en efficiëntie van onze logistieke troef staat

echter zwaar onder druk. We staan steeds vaker met z'n allen stil, zowel het personeel als het goederenvervoer. Er is nood aan meer samenwerking tussen de federale en regionale regeringen om werk te maken van een duurzame multimodaliteit. Alleen met een interfederale aanpak krijgen we ons land weer in beweging.

België is de nummer twee in Europa voor export van farma

OPLOSSINGEN

be **Richt een 'Forum Goederentransport' op.** Breng bedrijven en logistieke spelers uit de chemie en andere sectoren samen met infrastructuurbeheerders en overheden, naar analogie met het Nationaal Forum voor Douane. Zo kunnen de verschillende transportmodi optimaal op elkaar worden afgestemd en kan de logistieke slagkracht van ons land versterkt worden.

be **Werk in overleg met alle betrokken partijen een masterplan voor de logistiek uit.** Zo'n meerjarenplan creëert een draagvlak voor strategische mobiliteitskeuzes zoals investeringen in infrastructuur of de invoering van een slimme kilometerheffing.

Nota's

Lined area for notes.

Duurzaamheid

Duurzaamheid zit sinds jaar en dag in het DNA van de chemie en life sciences. De sector produceert meer met minder energie, minder grondstoffen en minder afval. Bovendien zorgen de producten die ze maakt voor forse milieu- en klimaatwinsten in alle segmenten van onze samenleving. De chemie en life sciences biedt oplossingen voor een circulaire economie, een duurzame energietransitie, het gebruik van CO₂ als waardevolle grondstof.

De essentiële bouwstenen die de chemie en life sciences levert, zijn duidelijk een hefboom voor een betere wereld. Duurzaamheid is onze bestaansreden. Maar de weg is nog lang. We moeten samenwerken aan een duurzame toekomst voor kunststoffen. Blijven inzetten op de veiligheid van chemische stoffen voor mens en milieu. Voorrang geven aan innovatie om op een milieuvriendelijke manier de juiste antwoorden te vinden op wereldwijde uitdagingen.

Dat is dé formule voor meer levenskwaliteit met respect voor de natuur.

Oplossingen voor een betere wereld

1. Transitie naar een koolstofslimme samenleving

1.1. Zorg met maatwerk voor een win-win voor klimaat en industrie

UITDAGING

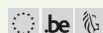
We staan met z'n allen voor een belangrijke klimaatuitdaging. De producten en toepassingen die de chemie en life sciences dag na dag aanlevert, zijn hierbij van fundamenteel belang. Deze innovaties zijn onmisbaar voor de optimale productie van hernieuwbare energie en zorgen bovendien voor significante CO₂-reducties en meer energie-efficiëntie in bouw, transport, landbouw en industrie. De ontwikkeling van baanbrekende oplossingen vergt forse investeringen

in onderzoek en innovatie. Een coherent en visionair innovatiebeleid, dat oog heeft voor de competitiviteit en de sectorspecifieke noden, is een noodzakelijke hefboom voor een succesvolle omschakeling naar een koolstofslimme samenleving. Het huidige klimaatbeleid is onvoldoende afgestemd op de circulaire economie en er is te weinig aandacht voor duurzame warmte, terwijl dit net een belangrijk onderdeel is van de hernieuwbare energiedoelstelling.

OPLOSSINGEN

Zet de energiebeleidsovereenkomsten (EBO) met de energie-intensieve industrie verder. De energie-efficiëntie van de chemie en life sciences is sinds 1990 met 62% toegenomen en de sector behoort vandaag tot de wereldtop, onder meer dankzij het vrijwillige engagement van de industrie binnen de EBO's. We pleiten er daarom voor de energiebeleidsovereenkomsten uit te breiden naar kleinere bedrijven – de zogeheten mini-EBO's – en naar bredere klimaatuitdagingen, en dit binnen een economisch leefbare context.

Focus in het beleid op een brede ketenbenadering als sleutel tot een koolstofslimme economie. Alle schakels in de productieketen zijn met elkaar verbonden. Het wetgevend kader moet het mogelijk maken om de doelstellingen uit het beleid ook effectief te realiseren op het terrein. Zo zet de chemie en life sciences in op Carbon Capture & Utilization (CCU), een technologie waarmee het broeikasgas CO₂ wordt omgezet in een waardevolle grondstof. Binnen de context van een circulaire economie is het contradictorisch en nefast dat dergelijke innovaties gepenaliseerd worden vanuit het klimaatbeleid. Zo wordt in het Europese emissiehandelssysteem ETS gerecycleerde koolstof op dezelfde manier belast als fossiele koolstof.

Geef in de hernieuwbare energiedoelstellingen meer aandacht aan duurzame warmte. Er wordt fors ingezet op zon en wind, maar het is nog een hele uitdaging om ook warmte te verduurzamen. De chemie en life sciences kan een rol spelen in het aanleveren van restwarmte voor residentiële warmtenetten als hiervoor de infrastructuur ontwikkeld wordt waar het economisch verantwoord is. Er is echter nog een lange innovatieweg te gaan om duurzame hoogwaardige proceswarmte op een competitieve manier op te wekken. Het is daarom belangrijk om al op korte termijn de inzet van biomassa en biogas te heroriënteren in de richting van groene warmte voor industrieel gebruik in plaats van vandaag eenzijdig te focussen op groene stroom wat minder energie-efficiënt is. De ambities dienen ook afgestemd te worden op het technologisch en economisch potentieel.

1.2. Geef voorrang aan innovatie voor een succesvolle energietransitie

UITDAGING

Innovatie is de sleutel voor een geslaagde energietransitie, de omschakeling naar een circulaire economie en een succesrijke aanpak van de klimaatuitdaging. Blijven innoveren is ook de beste manier om de concurrentiepositie van de chemie en life sciences in België te verzekeren. Om een duurzame energietransitie mogelijk te maken, moeten we echter nog een zeer grote technologische kloof overbruggen. Voor

levensvatbare hernieuwbare energie op lange termijn is er dringend nood aan een totaal-aanpak met weersafhankelijke en duurzame back-upsystemen, maatregelen voor energieopslag bij overproductie en innovaties voor performantere technieken. Het is hoog tijd om werk te maken van dit energiemodel van de toekomst als we de technologieën willen ontwikkelen om de klimaat- en energiedoelstellingen na te streven.

“*Minder subsidie, meer innovatie. Dat is de krachtbron voor het energiemodel van de toekomst.*”

OPLOSSINGEN

Stem de energie- en klimaatplannen op elkaar af. De chemie en life sciences werkt volop aan nieuwe technologieën om de samenleving koolstofneutraal te maken. Alle studies wijzen uit dat voor deze uitdaging veel meer duurzame energie nodig zal zijn. Het is dus noodzakelijk dat de Europese energieambities beter afgestemd worden op de klimaatambities, zodat innovaties niet afgeremd worden door tegenstrijdige doelstellingen.

Heroriënteer de energiestrategie. Verleg de focus van subsidies naar steun voor onderzoek en ontwikkeling als speerpunt van een competitief, leveringszeker en duurzaam energiebeleid.

Voer een weldoordacht energiebeleid dat vertrekt vanuit een totaalaanpak. Niet-leveringszekere energiebronnen, zoals zonne- en windenergie, vormen een grote uitdaging voor de efficiënte werking van bestaande energiesystemen en -markten. Daarom moet er, parallel aan de verdere ontwikkeling van hernieuwbare energie, geïnvesteerd worden in werkbare oplossingen om de bevoorradingszekerheid te garanderen en periodes van overproductie op te vangen. Om groene stroom écht waardevol te laten zijn, moeten we voluit de kaart trekken van systemen voor energieopslag, bijvoorbeeld via waterstof.

Haal de barrières neer die de energietransitie belemmeren. Vooral bij het vergunningenbeleid rond hernieuwbare energiebronnen ontbreekt al te vaak de focus op de energietransitie. Dit betekent dat bedrijven, in het bijzonder kmo's, die hun maatschappelijke bijdrage willen leveren nog te dikwijls een administratieve lijdensweg moeten ondergaan.

2. Veilig voor mens en milieu

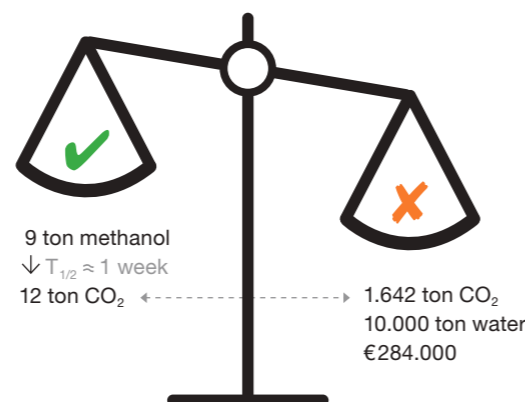
2.1. Boek meer milieuwinsten dankzij een integrale aanpak met duidelijke prioriteiten

UITDAGING

De chemie en life sciences slaagt er al jaren in om economische groei te realiseren in combinatie met een sterk verminderde milieu-impact. Sinds begin deze eeuw is de uitstoot van verzurende emissies en stikstof zowat gehalveerd, terwijl de productie in diezelfde periode is verdubbeld. Ook het gebruik van kwaliteitswater is de laatste jaren met 20% gedaald. De sector kan dus een uitstekend milieuraapport voorleggen, maar het wordt technisch en fysisch alsmaar moeilijker

en duurder om nog milieuvriendelijker te produceren. Er is daarom nood aan een evenwichtig en efficiënt milieubeleid dat vertrekt vanuit een integrale aanpak. De huidige milieuregels zijn een optelsom van gedetailleerde voorschriften, opgesplitst naar specifieke voorwaarden voor lucht-, water- en bodemkwaliteit. Dit leidt tot hokjesdenken waarbij milieu-inspanningen elkaar zelfs kunnen tegenwerken, zoals blijkt uit onderstaand voorbeeld.

“Een eenzijdige focus op de beperking van methanol-emissies (die in de atmosfeer snel afgebroken worden tot 12 ton CO₂) leidt tot een negatieve milieubalans omdat dit zorgt voor een honderdvoudige CO₂-uitstoot, massaal waterverbruik en hoge kosten.

OPLOSSINGEN

Hanteer een integrale aanpak voor een succesvol milieubeleid. Baseer doelstellingen en maatregelen op een helicoptervisie die het hokjesdenken overstijgt. Dit vereist een open blik om op bepaalde criteria beperkte afwijkingmogelijkheden toe te staan als dit helpt om het uiteindelijke streefdoel – de kwaliteit van ons leefmilieu verder verbeteren – efficiënter te realiseren.

Leg milieuprioriteiten eenduidig vast in het regeerakkoord en respecteer daarbij het level playing field. Concretiseer dit via beleidsbrieven en zet zo de lijnen uit voor een ondubbelzinnig milieubeleid. Focus daarbij bijvoorbeeld op luchtpolluenten met een relevante milieu- en gezondheidsimpact, zoals fijn stof en stikstofoxiden (NO_x). Inzake waterbeleid zou de promotie van waterbesparende maatregelen een beleidsprioriteit kunnen zijn.

2.2. Ontwikkel een Europese en risicogebaseerde productwetgeving

UITDAGING

Een objectieve beoordeling van productveiligheid moet prioritair steunen op de wetenschappelijke expertise van onafhankelijke instanties op Europees niveau. Daarbij is een risicogebaseerde benadering essentieel, die maximaal rekening houdt met de mate van blootstelling en beschermingsmaatregelen voor risicobeheersing in plaats van eenzijdig te focussen op de intrinsieke gevaareigenschappen. De laatste tijd wint emotie het steeds vaker van wetenschappelijk gefundeerde beslissingen. Landen en regio's leggen daardoor geregeld het advies

van erkende Europese agentschappen naast zich neer, zoals het regionale gebruiksverbod voor glyfosaat ondanks de Europese toelating. Dit dreigt het fundament van het Europese besluitvormingsproces onderuit te halen. Europese risicogebaseerde verordeningen vormen daarom de beste garantie dat binnen de ganse Europese Unie eenzelfde beschermingsniveau geldt voor mens en milieu. Bovendien zorgt dergelijke aanpak voor gelijke spelregels en een doorgedreven administratieve vereenvoudiging.

OPLOSSINGEN

Volg wetenschappelijk gefundeerde beslissingen van erkende Europese agentschappen, zoals het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) en de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA). Daarvoor is meer vertrouwen nodig in de onafhankelijkheid van wetenschappelijke comités en de betrouwbaarheid van testresultaten die de industrie volgens de Europese voorschriften zelf moet aanleveren via transparante procedures en internationaal vastgelegde methodes. Dit voorkomt regionale of federale gebruiksbeperkingen die de marktwerking belemmeren. Regionale en federale administraties moeten hun expertise inbrengen in de beslissingsprocessen op Europees niveau om te komen tot kwaliteitsvolle en werkbare regels.

Voer wettelijke gebruiksbeperkingen enkel op Europees niveau in vanuit een risicogebaseerde benadering. Dit is de beste waarborg op duidelijke regelgeving voor producent en consument.

Zet Europese richtlijnen om in Europese verordeningen voor het op de markt brengen van producten, bijvoorbeeld voor de speelgoedrichtlijn of single use plastics. Zo is er geen ruimte voor afwijkende interpretaties in de verschillende lidstaten. Dit zorgt voor een gelijk speelveld en administratieve vereenvoudiging omdat er bij verordeningen geen omzettingen nodig zijn naar nationale of regionale wetgevingen, zoals dat bij richtlijnen wel het geval is.

Neem de bestaande REACH-wetgeving als basis voor een uniforme productwetgeving. Ontwikkel dus geen aparte wetgevingen, bijvoorbeeld voor nanomaterialen of hormoonverstorende stoffen, maar integreer ze in REACH.

Pas de Europese geharmoniseerde productwetgeving toe zodra producten binnen een circulaire economie een nuttige toepassing krijgen en niet langer als afval beschouwd kunnen worden.

2.3. Verschaf bedrijven ruimte voor groei

UITDAGING

De Europese Seveso-richtlijn legt strikte veiligheidsvoorschriften en beschermingsmaatregelen vast voor industriële ondernemingen die werken met potentieel gevaarlijke stoffen. De doelstelling is in de eerste plaats om ernstige ongevallen te vermijden en bij eventuele incidenten de mogelijke gevolgen zo maximaal mogelijk te beperken. In België zijn er bijna 400 Seveso-bedrijven waarvan ongeveer 220 zogenaamde hogedrempelinrichtingen met een verhoogd veiligheidsniveau, voornamelijk in

de chemie en life sciences. Voor de ganse sector is de veiligheid van werknemers en productieprocessen de voornaamste prioriteit. Dat uit zich onder andere in de cijfers voor arbeidsongevallen die in de sector de helft lager liggen dan het industrieel gemiddelde. De chemie en life sciences wil in dialoog met de overheid werk maken van een verdere optimalisering van het Seveso-beleid met meer aandacht voor ruimtelijke ordening, efficiëntie en kennisdeling.

“Optimaliseer het Seveso-beleid voor meer efficiëntie en meer veiligheid.

OPLOSSINGEN

- .be** **Behoud de bestaande Seveso-wetgeving.** Deze strikt gereguleerde richtlijn heeft zijn nut bewezen. Bijkomende verplichtingen of extra rapporteringen zorgen niet noodzakelijk voor meer veiligheid. Focus daarentegen liever op kwaliteitsvolle vorming en kennisdeling op alle niveaus.
- .be** **Ontwikkel een duidelijk juridisch kader voor de ruimtelijke ordening rondom Seveso-bedrijven.** Respecteer daarbij de actuele toestand en schep klaarheid in de procedures voor uitbreidingen en bestemmingswijzigingen in de nabijheid van Seveso-zones. Zo is er voor Seveso-bedrijven ruimte voor toekomstige groei en wordt de beperkte beschikbare ruimte op een veilige manier optimaal benut. Dit garandeert ook rechtszekerheid voor alle partijen.
- .be** **Zorg voor een effectieve en efficiënte besteding van de middelen uit het Seveso-fonds.** Seveso-bedrijven zijn wettelijk verplicht om een jaarlijkse bijdrage te betalen aan dit fonds. Dat is de voorbije jaren grondig hervormd zodat de budgetten voortaan gebruikt kunnen worden om specifieke veiligheidsprojecten te financieren. Investeer daarom in meer gespecialiseerd materiaal voor de chemie en life sciences en reserveer systematisch middelen voor veiligheids- en preventieopleidingen van medewerkers en stakeholders in de sector.
- .be** **Hanteer realistische noodplanningszones met perimeters van maximaal 10 kilometer.** Dit is een werkbare aanpak voor een geïntegreerde noodplanning in overleg met brandweer en hulpdiensten.

3. De cirkel rond met circulaire economie

3.1. Stem wetgeving af op het maximale hergebruik van materialen over sectoren heen

UITDAGING

In een circulaire economie is er (bijna) geen afval meer. Materialen circuleren in een gesloten kringloopmodel en worden maximaal hergebruikt over verschillende industrietakken heen. Productieafval uit de landbouw of voedingsindustrie kan als bio-gebaseerde grondstof ingezet worden in de chemiesector, terwijl chemische stoffen dankzij nieuwe technologieën nog meer en beter uit de afvalstromen van andere

sectoren gerecupereerd kunnen worden. Toch botsen bedrijven in hun ambitieuze streven naar een meer circulaire economie al te vaak op wettelijke drempels die de uitwisseling van materiaalstromen belemmeren. We moeten de wetgeving uit het verleden radicaal herdenken om ze beter aan te passen aan de uitdagingen van de toekomst. Zo vermijden we dat waardevolle materialen weglekken uit het circulaire systeem.

“Wettelijke drempels remmen de circulaire economie af.

OPLOSSINGEN

- .be** **Maak de wetgeving op de verschillende beleidsniveaus klaar voor de circulaire economie.** De bestaande product- en afvalwetgevingen zijn complex en maken dat de regels voor de recyclage of het hergebruik van bepaalde stoffen of materialen verschillen van land tot land, van volledige toelating tot een absoluut verbod. Sowieso moet Europa ernaar streven dat nieuwe producten uit gerecycleerde materialen aan dezelfde productwetgeving voldoen als producten gemaakt uit primaire grondstoffen.
- .be** **Verzeker een strengere handhaving om te garanderen dat geïmporteerde goederen aan de hoge Europese veiligheids- en kwaliteitseisen voldoen.** Zo vermijden we dat de circulaire economie binnen Europa verstoord geraakt door minderwaardige materiaalstromen die niet hergebruikt kunnen worden.
- .be** **Maak de sprong naar de circulaire economie door te investeren in digitalisering.** Nieuwe innovaties verbeteren de traceerbaarheid en de analyse van de samenstelling van materialen. Dit laat toe materiaalstromen correct te identificeren en te sorteren. Stem onderzoekagenda's en -prioriteiten daarom op elkaar af, zodat ze complementair zijn en middelen efficiënt worden besteed.
- .be** **Stimuleer cross-sectorale samenwerking en informatiedeling binnen de circulaire economie.** Werk hiervoor in nauw overleg met sectoren werkbare oplossingen uit zodat er binnen België en Europa dezelfde regels gelden omtrent informatievereisten. Steun daarom de invoering van de EUCLEF-databank (EUropean Chemicals LEgislation Finder) voor een betere kennisdeling over de wetgeving rond chemische stoffen over sectoren heen.

3.2. Maak onze regio koploper in chemische recyclage

UITDAGING

De huidige mechanische recyclagetechnieken zijn bijzonder nuttig maar volstaan niet om alle rest- en afvalstromen te valoriseren en te laten meedraaien in een circulaire economie. Door in te zetten op chemische recyclage kunnen we vermijden dat een aanzienlijke fractie waardevol materiaal verloren gaat. Chemische recyclage kan materialen oplossen in een solvent en ze op die manier ontdoen van ongewenste onzuiverheden en zorgwekkende

stoffen. Chemische recyclage kan ook afval gaan ontbinden tot op moleculair niveau om zo nieuwe bouwstenen te leveren voor de chemische industrie. De sterke concentratie aan chemiebedrijven, onderzoeksinstituten en sorteercentra biedt onze regio een unieke opportuniteit om het voortouw te nemen in de chemische recyclage en werk te maken van een circulaire chemie-industrie.

“Chemische recyclage geeft waardevolle materialen een tweede leven.”

OPLOSSINGEN

- **Sluit de kringloop en geef invulling aan de ‘missing links’ binnen de circulaire economie.** We zijn kampioen in sorteren maar de verwerking en de recyclage van kunststofmaterialen gebeurt hoofdzakelijk in het buitenland. In de context van een circulaire economie is het net belangrijk om kringlopen zo lokaal en zo kort mogelijk te sluiten. De transitie naar een circulaire economie biedt economische kansen die we moeten aangrijpen om een rendabele recyclage-industrie uit te bouwen waarbij zowel mechanische, chemische als thermische recyclage hun plaats hebben.
- **Maak duidelijke keuzes met structurele en gerichte innovatiesteun voor chemische recyclage.** Geef chemische recyclage daarom prioritaire aandacht bij investeringssteun en onderzoeksfinanciering.
- **Hervorm het Europese emissiehandelssysteem (ETS) zodat het hergebruik van materialen via chemische recyclage wordt vrijgesteld van heffingen.** Dit betekent een duidelijke stimulans voor deze technologie en zorgt ervoor dat het klimaatbeleid en de circulaire economie beter op elkaar afgestemd worden.
- **Bied flexibiliteit in het omgevingsvergunningsbeleid** zodanig dat chemiebedrijven geen afvalverwerkingsstatuut nodig hebben voor chemische recyclage.
- **Werk barrières weg inzake internationaal en interregionaal afvaltransport.** Zo creëren we voldoende schaalgrootte om chemische recyclage economisch rendabel te maken.

3.3. Neem het voortouw in de circulaire economie met kunststoffen als gangmaker

UITDAGING

Er bestaan heel wat misverstanden over kunststoffen, terwijl ze in talloze toepassingen onze levenskwaliteit verbeteren, onze veiligheid verhogen en zelfs onze levens redden. In alle grote maatschappelijke uitdagingen spelen hoogwaardige kunststofmaterialen een sleutelrol. Denk aan composiet- en isolatiematerialen die voertuigen en gebouwen energiezuiniger maken, verpakkingen die de houdbaarheid van voedingswaren verlengen en dus voedselverspilling tegengaan of vooruitstrevende kunststoffen die onmisbaar zijn voor de moderne geneeskunde, voor de wieken van windturbines, voor onze smartphones en laptops. Kunststoffen kunnen net als papier, glas

en metaal waardevol meedraaien in de circulaire economie maar de opname van mechanisch gerecycleerde kunststoffen in eindproducten is tot op vandaag relatief beperkt. Jarenlang werd vooral gefocust op de inzameling en recyclage van een beperkt aantal materiaalstromen (HDPE, LDPE, PET). De recente uitbreiding van de aparte inzameling van de kunststoffractie in het huishoudelijk afval is een stap vooruit. Toch wordt het hergebruik van gerecycleerde kunststoffen nog te vaak belemmerd via wetgeving (zoals de voedselcontactwetgeving), normen en specificaties (bijvoorbeeld bij bouwproducten) en rigide openbare aanbestedingen.

OPLOSSINGEN

- **Maak wetenschappelijk onderbouwde beleidskeuzes met betrekking tot materialen.** Zo worden producten niet gestigmatiseerd op basis van hun oorsprong maar wordt er consequent uitgegaan van een levenscyclusanalyse die rekening houdt met een efficiënt gebruik van grondstoffen, land- en watergebruik, klimaatimpact en de invloed op mens en milieu.
- **Stimuleer de markt voor gerecycleerde kunststoffen.** Verhoog de vraag naar kunststofrecyclaat via innovatieve overheidsopdrachten, zonder daarbij vaste percentages op te leggen.
- **Zet in op een afvalbeleid dat de circulaire economie aanmoedigt.** Ontwikkel uitgebreide producentenverantwoordelijkheden, ook voor andere kunststoftoepassingen dan enkel verpakkingen, zodat alle betrokken sectoren meer materialen laten circuleren.
-   **Erken de beoordelingen van Europese Agentschappen en leg geen bijkomende Belgische of regionale beperkingen op.** Beoordeel toepassingen van alle gerecycleerde materialen op een objectieve manier volgens de geldende productwetgevingen. Dit betekent dat ook zeer zorgwekkende stoffen (SVHC) ingepast kunnen worden in de circulaire economie op voorwaarde dat de risico's naar blootstelling en concentratie onder controle zijn.
- **Garandeer de kwaliteit van producten op basis van gerecycleerd materiaal.** Hiervoor is het cruciaal om een Europese definitie te bepalen van recycled content, met bijhorend certificaat dat erkend wordt in heel Europa. Dit creëert vertrouwen en laat toe om standaarden en normen aan te passen en de goedkeuringen voor het gebruik van recyclaat in voedselcontacttoepassingen te vereenvoudigen en te versnellen.
- **Sensibiliseer burgers om circulair te denken.** We moeten afval leren zien als een waardevolle grondstof die hergebruikt en herwerkt kan worden op voorwaarde dat het degelijk gesorteerd wordt, ook buitenshuis. Dit kan door ‘circulair denken’ op te nemen in de eindtermen van het secundair onderwijs. Er is ook nood aan meer handhaving om zwerfvuil kordaat aan te pakken, ongeacht om welk materiaal het gaat.

Talent

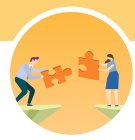
In de chemie en life sciences maken mensen het verschil. De expertise van de ruim 90.000 werknemers in de sector zorgt voor wereldklasse in onderzoek en ontwikkeling, productie en logistiek. De nood aan goed opgeleid talent is daarom bijzonder hoog. Een sterk bondgenootschap tussen industrie, onderwijs, overheid en sociale partners is de beste garantie voor meer excellentie op de schoolbanken, in het labo en op de werkvloer.

Samen kunnen we meer jongens en meisjes inspireren voor wetenschappelijke en technische studies, duaal leren nog aantrekkelijker maken en sectorspecifieke opleidingen van topkwaliteit aanbieden. Met extra innovatiesteun zetten we gezamenlijk de schouders onder de uitvindingen van morgen. Met meer flexibiliteit en minder complexiteit slaan we de handen in elkaar voor werkbaar werk en een constructieve sociale dialoog.

Dat is dé formule voor de chemie en life sciences van de toekomst.

Talent door teamwerk

1. Betere wisselwerking tussen industrie en onderwijs

1.1. Boor meer talent aan met een visionair STEM-beleid

UITDAGING

Om de sector van de chemie, kunststoffen en life sciences toe te laten zijn cruciale economische rol te blijven spelen, hebben bedrijven nood aan goed opgeleid wetenschappelijk en technisch talent. Door de vergrijzing staat de sector de komende jaren voor een gigantische uitdaging om jaarlijks minstens 2.000 nieuwe medewerkers aan te werven. Vlaanderen zet stappen in de goede richting dankzij initiatieven zoals het STEM-platform (Science, Technology, Engineering & Mathematics), het STEM-actieplan en de verdere versterking van STEM in de nieuwe eindtermen van het secundair

onderwijs. Toch hinken we nog altijd fors achterop tegenover andere industrielanden. In België begint minder dan 1 op de 5 studenten in het hoger onderwijs aan een STEM-studie, in Duitsland is dit meer dan het dubbele. Acties om wetenschappen en techniek te promoten blijven dus nodig om jongeren te inspireren voor STEM-opleidingen en -beroepen en om de publieke opinie bewust te maken van de nood aan technisch en wetenschappelijk talent voor de welvaart van Vlaanderen. Zo versterken we de positie van Vlaanderen als kennisregio.

OPLOSSINGEN

Laat Vlaanderen aansluiten bij de Europese top inzake STEM-diploma's.

Het nieuwe STEM-actieplan 2030 moet hiervoor ambitieuze doelstellingen vastleggen. Laten we in het bijzonder inzetten op het STEM-talent van meisjes en scholieren met een migratie-achtergrond, want zij zijn structureel ondervertegenwoordigd in STEM-opleidingen en -beroepen.

Duid een centrale regisseur aan om werk te maken van een doelgericht en impactvol STEM-beleid in Vlaanderen.

Deze regisseur zet STEM in de kijker bij het brede publiek en vormt de interface tussen bedrijven, sectoren en het onderwijs. Dit geeft dynamiek aan het STEM-charter met maximale betrokkenheid van bedrijven en sectoren, pakt de versnippering van STEM-initiatieven op alle niveaus aan, promoot succesvolle STEM-acties en integreert goede voorbeelden uit andere landen.

Integreer STEM nog meer in de eindtermen van basis-, secundair en hoger onderwijs.

Laten we werken aan een onderwijscultuur waarin STEM een evidentie wordt, net zoals talen of lichamelijke opvoeding. Kinderen kunnen niet vroeg en niet vaak genoeg in aanraking komen met wetenschap en technologie.

Pak het nijpend tekort aan vakleerkrachten aan door de detachering vanuit het bedrijfsleven naar het onderwijs te vereenvoudigen.

Zo kunnen ervaren werknemers hun praktijkervaring delen met de volgende generatie. Laat via leerkrachtenstages lesgevers proeven van de technologische evoluties op de werkvloer en de digitale skills die daarvoor nodig zijn.

Vergroot de aantrekkingskracht en verbeter de maatschappelijke uitstraling van het technisch secundair onderwijs (TSO).

Voorzie daarom de nodige financiële middelen voor STEM-opleidingen, die per definitie meer moeten investeren in infrastructuur en materiaal. Laat talent ook bloeien op de juiste plaats. Werk niet-bindende oriënteringsproeven uit voor alle onderwijsniveaus zodat ieders talent doorstroomt naar de meest geschikte studierichting. Zo vermijden we demotivatie bij de leerlingen en stoppen we het watervalstelsel.

1.2. Kies voor duaal leren als onderwijsvorm van de toekomst

UITDAGING

De sector van de chemie, kunststoffen en life sciences speelt met de opleiding Chemische Procestechnieken een pioniersrol in de uitbouw van duaal leren, een innovatieve en praktijkgerichte onderwijsvorm waarbij een belangrijk deel van de lestijd plaatsvindt op de werkvloer. Dankzij de intensieve praktijkervaring in een hoogtechnologische werkomgeving is duaal leren een waardevolle manier om talent optimaal voor te bereiden op een job als procesoperator, al jarenlang een

veelgevraagd profiel. De inspanningen van de sector om duaal leren uit te bouwen als volwaardige opleidingsmethodiek werpen hun vruchten af: het aantal duale leerlingen is meer dan verdubbeld. Toch zijn aanpassingen aan het regelgevend en operationeel kader aangewezen om blijvend succes te garanderen en duaal leren verder uit te breiden naar andere relevante studierichtingen voor de chemie en life sciences.

“Duaal is het nieuwe normaal.”

OPLOSSINGEN

Steun de ambitie van de sector om het aantal leerlingen in de TSO-opleiding Chemische Procestechnieken te verdubbelen.

We streven naar 300 leerlingen, waarvan minstens 100 in het duale traject. Om aan de toenemende vraag naar geschoolde procesoperatoren te voldoen, is het noodzakelijk om de studierichting Chemische Procestechnieken in meer scholen aan te bieden. Bovendien is een adequate financiering van de scholen nodig omdat duaal leren intensieve trajectbegeleiding en kwaliteitsopvolging vereist.

Versterk de rol van de sectorale partnerschappen om een transparante

beleidsstructuur uit te werken voor de monitoring en kwaliteitsbewaking van duaal leren. Dergelijk sectorspecifiek maatwerk is een beter alternatief dan het decretaal bepaalde provinciale overlegplatform dat vastzit aan geografische grenzen. Om van duaal leren een succes te maken, moeten sectoren mee aan de stuurknuppel zitten.

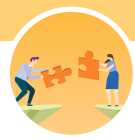
Creëer een wettelijk kader voor werkplekleren in het hoger onderwijs op basis

van praktijkvoorbeelden uit het buitenland, de lessen die we kunnen trekken uit het secundair onderwijs en reeds bestaande initiatieven in Vlaanderen. Het Avogadro-project voor professionele bachelors chemie kan daarbij als model dienen.

Stimuleer praktijkgericht onderwijs op alle niveaus via meer bedrijfsstages met

een langere duurtijd en een nauwere samenwerking met de sectorale opleidingscentra, zoals ACTA, PlastiQ en het toekomstige opleidingscentrum voor de life sciences. Innoveer in de manier van lesgeven en omarm daarbij de digitale mogelijkheden.

1.3. Zet de schouders onder een toonaangevend opleidingscentrum voor de farma-industrie

UITDAGING

In Vlaanderen is er nog geen sectorspecifiek opleidingscentrum voor de farma en biotech. Dit zet mogelijk een rem op het aantrekken van investeringen in deze toekomstgerichte sector in volle groei. De tewerkstelling stijgt jaar na jaar, de budgetten voor onderzoek en ontwikkeling gaan de hoogte in, nieuwe investeringen zitten in de pijplijn. De beschikbaarheid van hooggekwalificeerde en goed opgeleide medewerkers speelt steeds vaker een doorslaggevende rol bij

investeringsdossiers en is daarom een cruciale voorwaarde voor dit groeiverhaal. De kwaliteitsvolle realisatie van een gespecialiseerd opleidingscentrum voor de farmasector, naar analogie met bestaande opleidingscentra voor chemie en farma in Wallonië (Cefochim) en voor chemie (ACTA) of kunststofverwerking (PlastIQ) in Vlaanderen, zou daarom een extra troef zijn voor de toonaangevende life sciences industrie in onze regio.

OPLOSSINGEN

Faciliteer de bouw en de opstart van een gespecialiseerd opleidingscentrum voor de (bio)farmaceutische industrie met maximale Vlaamse en Europese financiële steun. Een haalbaarheidsstudie is reeds uitgevoerd in samenwerking met het sectorale en paritaire vormingsfonds Co-valent en de sectorbedrijven. Een concreet businessplan ligt op tafel.

Trek voluit de kaart van strategische partnerschappen met actoren zoals de VDAB, Syntra Vlaanderen en de onderwijswereld. Op die manier kan het toekomstige opleidingscentrum bijdragen tot de herscholing van werkzoekenden, het levenslang leren van werknemers uit de industrie of praktijkgericht leren voor studenten.

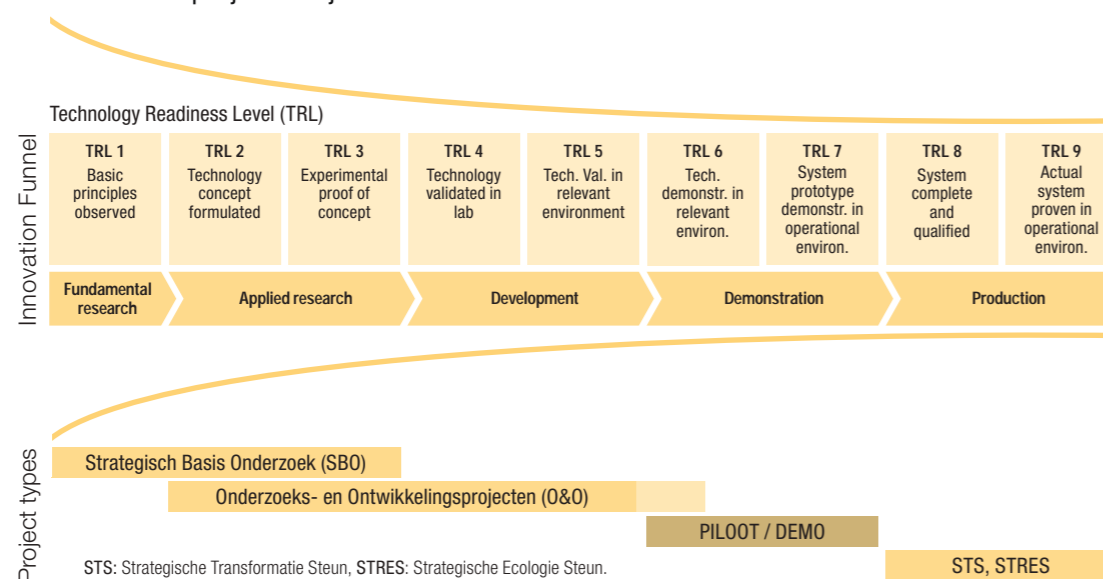
2.2. Ondersteun onderzoek en ontwikkeling over de hele innovatieketen, ook voor piloot- en demoprojecten

UITDAGING

De chemie, kunststoffen en life sciences is een innovatiegedreven sector die wordt gekenmerkt door hoge investeringsbedragen en een risicovolle opschaling van labo-onderzoek naar de industriële productiefase. De voorbije jaren leverde de Vlaamse overheid een belangrijke inspanning om de innovatiesubsidies van het Vlaams Agentschap Innoveren & Ondernemen (VLAIO) te stroomlijnen en toegankelijker te maken. Een belangrijke lacune in het instrumentarium blijft echter de ondersteuning van projecten in de piloot- en demofase, wat nochtans een cruciale schakel is voor de omzetting

van onderzoeksresultaten in economische meerwaarde en welvaart. Een solide steunmechanisme voor deze cruciale schakel in de innovatieketen zou zowel start-ups, kmo's als grotere bedrijven vooruit helpen. Bovendien zal Vlaanderen ook in het algemeen nog meer financiële middelen in innovatie dienen te stoppen als het de eigen doelstelling wil halen om 3% van het BBP in onderzoek en ontwikkeling te investeren. Momenteel halen we 2,7%, waarvan 0,84% publiek en 1,86% privaat. Daarmee behoren we tot de innovatieleiders in Europa, maar nog niet tot de absolute top.

Piloot- en demoprojecten zijn cruciale schakel in de innovatieketen

OPLOSSINGEN

Investeer als Vlaamse overheid minstens 500 miljoen euro extra in innovatie in de periode 2019-2024. Dit is nodig om de 1%-norm voor overheidsinvesteringen in onderzoek en ontwikkeling te halen en zo bij te dragen aan de doelstelling om 3% van het BBP te investeren in O&O.

Zorg met een jaarlijks budget van 50 miljoen euro voor de structurele ondersteuning van piloot- en demoprojecten (TRL-niveaus 6 en 7). Zo verhoogt de kans dat beloftevol onderzoek in Vlaanderen hier ook daadwerkelijk wordt omgezet in industriële productie en economische toegevoegde waarde. Dit zal ook bijkomende bedrijfsinvesteringen in O&O aantrekken.

Streef bij innovatiesteun naar een maximale administratieve vereenvoudiging. Maak de regelgeving toegankelijk en transparant voor kmo's.

2.3. Zet in op de duurzame chemie van de toekomst met meer vraaggedreven basisonderzoek

UITDAGING

Vlaanderen moet de ambitie hebben om een internationale topregio te zijn voor duurzame chemie en kunststoffen. Enkel door volop in te zetten op innovatie en samenwerking kunnen we het voortouw nemen in de transitie naar een circulaire economie, een succesvolle aanpak van de klimaatuitdaging en de sprong maken naar Industrie 4.0. Catalisti, de eerste speerpuntcluster voor chemie en kunststoffen, heeft met steun van de Vlaamse overheid een uniek ecosysteem opgezet dat open innovatie stimuleert tussen meer dan honderd internationale bedrijven en kmo's, alle Vlaamse universiteiten en gereputeerde onderzoekscentra. Deze formule heeft

haar meerwaarde reeds uitvoerig bewezen in de vorm van nieuwe patenten, producten en processen over de grenzen van sectoren heen. Meer slagkracht voor Catalisti is echter nodig om de ambitieuze langetermijnvisie te realiseren en oplossingen te bieden voor de grote maatschappelijke uitdagingen. Zo maken we de Vlaamse economie sterker door productiebedrijven duurzaam te verankeren, de excellentie in vraaggedreven basisonderzoek aan universiteiten en in onderzoekscentra te verhogen en meer starters en spin-offs in de chemie en kunststoffen te creëren.

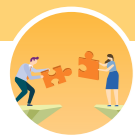
“*Onze ambitie? Een internationale topregio zijn voor duurzame chemie en kunststoffen.*”

OPLOSSINGEN

Maak een speerpunt van duurzame chemie en kunststoffen in het vraaggedreven basisonderzoek bij de onderzoekscentra en universiteiten. Geef Catalisti hierin een regisseursrol zodat de sterktes van de kennisinstellingen maximaal worden uitgespeeld binnen een marktgedreven langetermijnvisie. Dit verhoogt ook de internationale uitstraling van Vlaanderen als innovatieregio voor chemie en kunststoffen.

Investeer recurrent 25 miljoen euro per jaar in dit vraaggedreven basisonderzoek met een tijdshorizon van minstens 15 jaar. Dit budget steunt de partners binnen Catalisti om 'Moonshots' te realiseren, een ambitieuze innovatie-agenda voor de komende 20 jaar met een duidelijke focus op koolstofvriendelijke energie en grondstoffen, circulaire economie en Industrie 4.0. Deze Moonshot-ambitie is complementair aan de huidige werking en projectfinanciering van Catalisti die eerder mikt op de kortetermijnvalorisatie van toegepast onderzoek.

Verduidelijk de rol van de Vlaamse overheid binnen de werking van speerpuntcluster Catalisti. Werk daarom meer samen op basis van wederzijds vertrouwen. Catalisti is een autonome organisatie die wordt gefinancierd door zowel overheid als industrie. Dit komt onvoldoende tot uiting in de operationele werking die momenteel te sterk vanuit de overheid wordt gecontroleerd.

3. Sociale dialoog werkt

3.1. Laat meer flexibiliteit toe voor een moderne arbeidsorganisatie

UITDAGING

Zoals elke sector kent ook de chemie en life sciences pieken en dalen in de productie. Om de arbeidsorganisatie hier beter op af te stemmen, is er nood aan minder complexiteit in de wetgeving en meer flexibiliteit op de werkvloer. Zo kunnen bedrijven (deeltijdse) werknemers in overleg meer laten werken in bepaalde piekperiodes, terwijl werknemers meer sturing kunnen geven aan hun eigen loopbaan door af en toe adempauzes in te lassen. De huidige regelgeving rond de zogenaamde annualisering is bijvoorbeeld te omslachtig. Dit principe houdt in dat de gemiddelde wekelijkse arbeidstijd niet langer per trimester wordt berekend, maar over een referentieperiode van één jaar. Alleen is dit in de praktijk moeilijk realiseerbaar. Ook de regeling rond shutdowns is voor verbetering vatbaar. Installaties in de chemiesector vragen een regelmatig en consequent onderhoud,

waardoor de productie soms noodgedwongen een tijdlang wordt stilgelegd. De wetgeving staat in dergelijke situaties wel toe dat er meer dan 50 uur kan gewerkt worden, maar de procedure om die regeling te activeren is onzeker, ingewikkeld en duur. Tot slot zijn interims vaak de dupe van syndicale acties. De wet bepaalt dat een uitzendbureau geen uitzendkrachten aan het werk mag houden in geval van een staking of lock-out. Dit om te voorkomen dat interims worden ingezet om een staking bij een bedrijf te breken. In realiteit gaat het echter meestal om acties die plaatsvinden buiten de bedrijfs grenzen, bijvoorbeeld naar aanleiding van een Europese top of regeringsbeslissingen. Maar ook in dat geval verliezen werkwillige uitzendkrachten hun recht op het uitoefenen van arbeid binnen het bedrijf waar ze aan de slag zijn.

OPLOSSINGEN

.be **Maak de tewerkstelling van deeltijdse medewerkers meer flexibel.** Voorzie een pragmatisch wettelijk kader waarbij werkgever en deeltijdse medewerker in onderling akkoord een arbeidsregeling kunnen uitwerken: meer werken in piekperiodes (weliswaar binnen de wettelijke grenzen van arbeidsduur), minder of niet werken op andere momenten. De werknemer ontvangt binnen dit systeem een gemiddeld loon gedurende het volledige jaar en behoudt ook de wettelijke waarborgen.

.be **Pas de wetgeving aan zodat er binnen de chemiesector gedurende 6 weken per jaar tot 60 uur per week gewerkt kan worden in geval van een shutdown.** Bied in elk geval ruimte voor oplossingen op maat van bedrijven en individuele werknemers door de invoeringsprocedures van een aangepaste arbeidsregeling bij een shutdown te verkorten en te vereenvoudigen.

.be **Voer een automatische annualisering** in waardoor de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur, zowel voor voltijdse als voor deeltijdse werknemers, eenvoudig gespreid kan worden over een periode van langer dan 1 trimester. Dit geeft meer flexibiliteit aan werknemers en werkgevers.

.be **Respecteer het recht op werk van een interim.** Voer een onderscheid in tussen een syndicale actie in een onderneming en betogingen, stakingen of manifestaties met een nationaal of regionaal karakter. Wanneer de onderneming geen betrokken partij is, zou het toegelaten moeten zijn om interims aan het werk te houden op voorwaarde dat ze reeds voordien in het bedrijf aan de slag waren.

3.2. Bied iedereen kansen op een harmonieuze loopbaan

UITDAGING

Iedereen is het erover eens dat langere loopbanen andere loopbanen vergen. Dat werknemers tijdens hun carrière extralegale vakantiedagen of andere voordelen kunnen opsparen en overdragen, zodat ze deze op een geschikter moment kunnen opnemen, is een goed startpunt. Het systeem van loopbaansparen in de wet-Peeters is op dat vlak een belangrijke stap vooruit, maar botst in de praktijk op twee concrete hinderpalen. Het aantal arbeidsvoorwaarden dat ervoor in aanmerking komt is te beperkt en het is onduidelijk hoe het spaarsysteem vlot kan worden overgedragen naar een andere werkgever of sector. Het fundament van het eindeloopbaan-debat zijn de pensioenen. Dankzij de tweede

pensioenpijler – het aanvullend pensioen voor werknemers dat wordt (mee)gefinancierd door de werkgever – is een grote meerderheid van de werknemers vandaag aangesloten bij een groepsverzekering of een pensioenfonds. In 2014 werden nieuwe wettelijke bepalingen ingevoerd opdat er vanaf 2025 geen onderscheid meer zou zijn tussen de aanvullende pensioenen van arbeiders en bedienden. Op sectoraal vlak is de tweede pensioenpijler al identiek vanaf de opstart van het systeem in 2011. Op ondernemingsniveau blijkt het op het terrein jammer genoeg onmogelijk om de kost die verbonden is aan deze harmonisatie of gelijkschakeling mee op te nemen in het tweejaarlijkse cao-overleg.

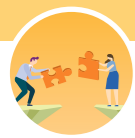
“*Langere loopbanen vergen andere loopbanen.*”

OPLOSSINGEN

.be **Stroomlijn het eindeloopbaansparen** door de arbeidsvoorwaarden die ervoor in aanmerking komen uit te breiden met bijvoorbeeld alle soorten overuren en een gehele of gedeeltelijke eindejaarspremie. Creëer ook een interprofessioneel gewaarborgd systeem van loopbaansparen, zodat de opgespaarde voordelen van werknemers behouden blijven bij eventuele wijzigingen in de loopbaan. Dit biedt bedrijven een duidelijke houvast en verduidelijkt hun engagement tegenover werknemers in het spaarsysteem, zowel in tijdsduur als in actuele waarde.

.be **Maak de harmonisering van de tweede pensioenpijler voor arbeiders en bedienden mogelijk.** Werk een regelgevend kader uit dat de kost van deze harmonisatie tot 2025 mee opneemt in de loonkostenevolutie, bijvoorbeeld door een deel van de beschikbare loonnorm hieraan toe te wijzen. Of stel bij gebrek aan dergelijk dwingend kader de deadline van 1 januari 2025 uit.

3.3. Verstevig en actualiseer het sociale overlegmodel

UITDAGING

Een constructieve sociale dialoog is de hoeksteen van het Belgische overlegmodel en de beste garantie op economische groei en jobcreatie. Een sereen sociaal klimaat draagt bij aan de competitiviteit en biedt werknemers en ondernemingen perspectief op duurzame tewerkstelling. Om deze groei en jobcreatie te ondersteunen in een snel veranderende samenleving is het van vitaal belang om het sociaal

overleg meer wendbaarheid te geven opdat ook de toekomstige uitdagingen rechtszekere oplossingen vinden. Daarvoor moeten een aantal recepten uit het verleden hertaald worden naar de realiteit op het terrein. Door voor elke partij duidelijke rechten en plichten vast te leggen, kunnen we de leidende rol van het sociaal overleg nog versterken.

“Een sociale dialoog voor meer groei en jobs.”

OPLOSSINGEN

.be Geef meer slagkracht aan cao's door de elementaire logica van het Belgische overlegmodel te respecteren. Leg de algemene principes vast op interprofessioneel en sectoraal vlak zodat de onderhandelingen op bedrijfsniveau binnen een bindend juridisch kader kunnen verlopen. Sociale partners hebben nood aan duidelijkheid en rechtszekerheid, waarbij alle partijen de door zichzelf gesloten akkoorden ook respecteren en ze desgevallend op de niet naleving ervan kunnen worden aangesproken.

.be Zorg voor meer maatwerk op ondernemingsniveau. Laat ruimte voor bedrijfsspecifieke maatregelen binnen de contouren die op sectoraal en interprofessioneel vlak zijn vastgelegd. Waardeer de rol van de syndicale delegaties, die de bedrijfssituatie per slot van rekening het best kennen, en laat hen finaal beslissen aan de onderhandelingstafel.

.be Beschouw stakingen als het laatste middel. Het stakingsrecht is een fundamenteel principe dat niet in twijfel kan worden getrokken. Als werkelijk alle opties binnen het sociaal overleg zijn uitgeput en geen oplossing hebben opgeleverd, kan een staking een ultieme keuze zijn. Formaliseer daarom deze procedure door minimale vormvereisten op te leggen bij stakingsaanzeggingen. Dit vermijdt dat stakingen voorbijgaan aan hun oorspronkelijke doel en zo de geloofwaardigheid van het sociaal overleg op lange termijn ondermijnen.

Nota's

BluePoint
Auguste Reyerslaan 80
1030 Brussel
T. +32 2 238 97 11
memorandum@essencia.be
www.essencia.be

Belgische federatie van de chemische industrie en van life sciences vzw

essencia

where chemistry meets life sciences